

Březolupský zámek

1. Úvod:

Další historické povídání z mé „archívu“ je o nejstarší a nejzajímavější budově v naší vesnici, zámku. Všichni současní obyvatelé Březolup si zámek pamatují v podstatě ve stejném vzhledu jako je tomu v současnosti, ale nebylo tomu vždy tak.

2. Březolupská tvrz:

První zmínka o tvrzi v Březolupech je z roku 1600. Toho roku získal ves Březolupy s trvzí, dvorem, pivovarem, pustým hradem Šarovem a vesnicemi Svárov a Kaňovice nový vlastník. Při předchozích prodejích panství není uváděna, ale historici soudí, že jejím stavitelem byl rytíř Mikuláš Onšík z Bělkovic, případně jeho zeť Petr Skrbenský z Hříště, kteří vlastnili Březolupy v letech 1575 až 1598.

Kamenná renesanční tvrz mohla stát na místě původní dřevěné. Konstrukce tvrze byly objeveny při stavebně historickém průzkum, prováděném v roce 1988 Státním ústavem pro rekonstrukce měst a objektů Praha, střediskem Brno.

Tato tvrz byla pravděpodobně trojkřídlá s otevřenou jihovýchodní stranou (směrem k dnešnímu parku), nebo uzavřená v tomto místě prostou zdí. S výjimkou přízemního severovýchodního křídla byla tvrz jednopatrová. V rohu její dispozice byla pravděpodobně věžovitá nástavba (v horní části možná jen dřevěná).

Podle písemných zpráv byly Březolupy roku 1621 zcela zničeny uherskými spojenci moravských stavů, a je téměř jisté, že tvrz byla poškozena taktéž. Když pak roku 1637 koupil panství Jan Jakartovský ze Sudic poškozená tvrz mu a jeho manželce Anně Marii, rozené Soběkurské ze Soběkur nevyhovovala, proto přistoupili k její přestavbě. Ta se týkala asi zejména nezbytných oprav tvrze a navýšení přízemního křídla. Jejich stavební činnost připomíná alianční znak těchto rodů, který je dodnes umístěn nad původním hlavním vstupem do zámku (od budovy Podzámčí).

3. Stavba zámku:

Roku 1650 kupuje zámek František svobodný pán Horecký z Horky, jehož manželkou byla Markéta, rozená hraběnka Serényiová. Tito vlastníci Březolup jsou staviteli našeho zámku, respektive přestavby trvze do téměř dnešní podoby. Jejich alianční znak je dodnes umístěn nad původně bočním vstupem do zámku (vstupem na obecní úřad).

Došlo k dostavbě chybějícího křídla a tím uzavření vnitřního nádvoří (někdy nazývaného dvora). Zámek byl jednopatrový, ve dvou rozích ho zdobily drobné arkýřovité rondely. Horizontální komunikaci mezi křídly zajišťovaly otevřené pavlače, nebo arkádové chodby. Některé stropy byly

nahrazeny klášterními klenbami. Detailní výbava zámku, mimo vstupních portálů, byla zřejmě dosti prostá.

František Horecký z Horky vlastnil Březolupy až do své smrti roku 1686, kdy statek koupil Attilio svobodný pán Ofredi. Při zápisu převodu majetku do Zemských desk, které byly pro Moravu v Olomouci, je uvedena jako součást převáděného zboží (tehdejší termín používaný pro majetek) dvůr, vinopalna, pivovar, ovocná, kuchyňská a okrasná zahrada, ovčárna, olejna, více vodních mlýnů a hlavně již zámek. Je tedy jasné, k přestavbě původní tvrze na ranně barokní zámek italského typu došlo mezi léty 1650 až 1685.

4. Další stavební úpravy v historii:

V následujících stoletích až do poloviny 19. století nedošlo v dispozici zámku k výraznějším změnám. Výjimkou bylo zaklenují některých místností, výměny stropů a doplnění vnějších výplní arkádových chodeb. Přibližně v polovině 19. století byla původní šindelová střecha nahrazena břidlicí.

Nejvýznamnější změnou vzhledu zámku byla přístavba druhého patra jihozápadního křídla ve druhé polovině 19. století. Tato změna související pravděpodobně se snahou o monumentalitu stavby však narušila do té doby vyvážené proporce budovy. Musely být provedeny dva masivní jehlanové opěráky v rozích křídla. Hlavní průčelí zámku zatížil atikový štítek s ciferníkem a byl zřízen dřevěný balkon, který je ještě k vidění na fotkách zámku z roku 1916.

Ve dvacátém století bylo zabezpečeno třemi pilíři jihovýchodní křídlo a vkusný dřevěný balkon nahrazen současným masivním zděným.

5. Novodobé využití zámku:

Zámek byl naposledy sídlem vrchnosti za hrabat Logothettiů v roce 1872. Ale již za předchozích majitelů byl často využíván jenom jako sídlo správy panství.

V době světové války v letech 1914-18 byl využíván jako ozdravovna. Poté jej v roce 1947 odkoupil Místní národní výbor Březolupy a využíval ho postupně pro různé účely. Byly zde přesunuty kanceláře MNV, zřízeny byty pro zaměstnance, mateřská škola, při přestavbě základní školy pak byla část využívána jako učebny.

Výše uvedené skutečnosti vedli k tomu, že nemáme zachován žádný původní nábytek a téměř žádné fotky původního vybavení místností na zámku.

V nedávno minulé době nebyla péče o památky prioritou, a proto chátralo nejen vnitřní vybavení, ale i fasáda. Obec Březolupy po roce 1989 se o svůj majetek již starala lépe, ale samozřejmě v mezích svých možností. Nejdříve byla opravena fasáda a střecha zámku. Poté byly roku 2004 restaurovány oba alianční znaky, ostění dveří i schodiště z rozpočtu obce. Na závěr v roce 2018 s využitím dotací vyměněna okna a zatepleny stropy a ve stejném roce z vlastních prostředků provedena rekonstrukce nádvoří zámku.

Nádvoří po rekonstrukci

6. Archeologický průzkum v roce 2018:

Při rekonstrukci nádvoří proběhl na základě objednávky obce archeologický průzkum. Tento provádělo Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Při něm byly provedeny celkem tři sondy.

První sonda byly vykopána přímo na nádvoří zámku. Bylo zjištěno, že geologického podloží se nachází zhruba v hloubce 140 cm, hloubka základů pak byla zjištěna o dalších 50 cm níže.

Po odkrytí takto hlubokého základového zdiva byl průzkum rozšířen o další dvě sondy, za účelem ověření jeho průběhu uvnitř stavby. Ty byly realizovány ve sklepních prostorách pod schodištěm na obecní úřad. Byla zjištěna mocnost zdiva, jež se pohybuje okolo 90 cm.

Při archeologickém výzkumu se ve třech realizovaných sondách podařilo získat soubor archeologického materiálu sestávající z fragmentů keramických a skleněných nádob, kachlů, zvířecích kostí, cihel, zlomků omítky, jednoho kusu břidlicové střešní krytiny a několika kusů ostatní makrolitické kamenné industrie. Celkem bylo objeveno 148 artefaktů. Materiál byl uložen do sbírkového fondu Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

Novým zjištěním byla skutečnost, že pod samotným objektem zámku nebo v jeho blízkém okolí se nacházel sídlištní areál prvních zemědělců na území Moravy. Z hlediska intenzity neolitického osídlení na katastru Březolup, jde o úplně první nálezy z této doby.

Dalším důležitým poznatkem, který výzkum přinesl, bylo odkrytí základového kamenného zdiva původní věžovité stavby, která byla součástí renesanční tvrze ještě před výstavbou barokního zámku. Jestliže bychom odvod zdiva spojili, dostali bychom obdélníkový půdorys o rozměrech 10,0×6,8 m. Je možné, že tato hranolovitá stavba byla ještě předchůdkyní tvrze. Jak bývalo v historii zvykem věž byla zakomponována do tvrze, a ta pak do zámku.

7. Závěr:

Závěrem tohoto článku musím konstatovat, že náš zámek je zařazen mezi nemovité kulturní památky a má přiděleno Ministerstvem kultury ČR rejstříkové číslo ÚSKP MK 3242. Proto veškeré jeho opravy podléhají schválení Národním památkovým ústavem. Jeho velikost je větší než zámky v podobně velkých obcích. To je sice pro vzhled vesnice jistě zajímavé, ale ze stejného důvodu je velmi těžké zajistit jejich plné využití.

Dne 6. 6. 2019 zpracoval ing. Radek Berecka, kronikář obce Březolupy